

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De laude scripto[rum] pulcherrimus tractatus d[omi]ni
Joha[n]nis tritemij abbatis Spanhemensis ordinis sancti
benedicti de obserua[n]tia burßfelden[sis] ...**

Trithemius, Johannes

Maguntinu[m], 1494

Qua[m] co[n]ueniens sit monachis scribere v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31333

De hac industria **Cassiodorus** et **Petrus Damiani** singu-
ulares atq; p̄claros tractatus ediderūt. **Sed** nec **Ru-**
pertū v̄m tuiciē. o fratres negligenter trāsire debemus:
cuius p̄funditatē ingenij, tot voluminū cōgeries fulgida
decorauit. **Ipe** em̄ cū esset vir deuotus, et dei. scripturan
rūq; ardentissimus amator, p̄ visionē diuinitus illuminari
meruit: ita ut in exponendis scripturis suo tpe alemania
similē nō haberet. **Composuit** multa egregia volumina,
que p̄prijs manibus **Ambrosij** exemplo descripsit: alijsq;
describenda hilariter cōmunicauit. **Inter** quos **Cuno** ab
bas sigebergensē cenobij, ratisponens postea ep̄s, vir in
diuinis scripturis studiosus; om̄es penetractatus quos
Rupertus vester cuderat, tam p̄ se q̄ p̄ fratres suos secte
excipiari. **Unde** maior pars voluminū rupertī, in sigeberga
gensī cenobio habetur. **Sed** et ip̄e **Rupertus**, diuersarū
artiū libros colligens, apud tuiciū bibliothecā ornatissimā
instituit: quā temporū malicia ut cernitur iam dudū
dissipauit. **In** multis quoq; monasterijs n̄ri ordinis diligen-
gentia veterū in scribendis volumibus adhuc hodie cō-
spicitur: vbi vnus manu viginti vel triginta volumina sepe
ornatissime scripta ostendūtur. **Deniq;** in vita sancti mar-
tini thuronens̄ narrat **sulpicius**, q̄ in eius cenobio p̄ter
scriptorū nullū exercebatur artificij. **Ex** quo plane collig-
gitur, q̄ etiā antiqui sanctissimi patres, hāc felicē artem,
omnibus exercicijs manualibus in cenobijs pretulerūt.
Nemo igitur vestrū fratres refugiat: qd̄ sanctos patres
tāta fecisse diligentia nō ignorat. **Sicut** illi nobis scriben-
do p̄fuerūt: ita et nos posteris monimēta salutis p̄pare-
mus. **Nam** si olim veteres non scripsissent qd̄ nos modo
legeremus? **Eni**vero nisi breuitati statuissem consulere:
de veterū diligentia scriptorū, adhuc multa possem decla-
mare. **Sed** quoniā scientibus historias loquor: ceptum
volo abbreviare sermonem.

Qd̄ quasi propriū et cō. **Ca. v.**
ueniēs monachorū artificij sic libros veterū describere.

Cuno abbas sigeb.
episcopus ratisb.

Exhibuit
monasterium
maximū.

2. 25.

Orinum qua
periculo sum

Verus monachus
27.

Atendamus fratres qd paulus ad ppositu nrm
 dicat apls: qd sanctus benedictus legifer quoqz
 noster pclamet in regula. Ipi em duces nri sunt;
 quoz nos decet obedire madatis. Primus sic ait. Qui
 no laborat: nec maducet. Secundus autē dicit. Tūc veri
 monachi sunt: cū de laboribz manuū suarū viuūt. Ergo
 si maducare phibet q laborare non vult: monachi ociosi
 aut nō maducēt. aut pceptoz apli se trāsgressores agnos
 cant. Si autē nisi maducēt nō possunt viuere: laboran
 dū eis est: ut laborātes et maducantes. valeant etiā bene
 viuere. Nam viuere et nō bene viuere: est iā mori incipe. †
 Male autē viuūt: q aliter qz debet viuūt. Debemus autē
 omēs ad regulā viuere pceptoz dei et ecclesie catholice.
 Qui ergo viuūt ociose. non viuūt ad traditionē ecclesie: et
 idcirco male viuūt. Male autē vite terminus pessimi stan
 tus incidū est: nisi ante finem vite penitentia assumatur.
 Item si veri monachi sunt q de laboribus manuū suarū
 viuūt: sequitur vt veri monachi nō sint. q ociose viuētes
 laborare contemnūt. Qui autem in cenobio verus mon
 achus nō est: qd obsecro est? Nō est. qui verus nō est.
 Proxius monachus nō est. q verus nō est: quia omē qd
 veritati cōtrariū est: nō est ut esse debet. Nō autē non est
 ut esse debet: summe veritati cōtradicit: que omibus rez
 bus debitū ordinē essendi cōstituit. Et ergo veraciter nō
 est. Laborandū itaqz nobis est fratres: ne offendamus
 apostolū ociose manducantes: ne desinamus esse. qd ut
 essemus. monasterij claustra subiūimus. Nullus autē in
 cenobijs labor est: q magis nos deceat. magis expedit.
 nostreqz pfectioni plus a propinquet: q officij scriben
 di. Nam diuinis mancipati officijs. fodere nō valemus:
 duros grauesqz agrorum labores ferre non possumus:
 quia si foris in operibus rusticis p diem nos fatigari cō
 tingeret: diuinū a choro seruiciū pertret. Sed cū dei sa
 mulatus omibus sit pponendus laboribus: valde incō
 ueniens esset vt interioribus onissis exterioribus se mo
 nachi immergerent. Labor autem scribendi nō impedit

13
horas diuino mancipatas officio: quia dum cursus ho-
rarū p̄ interualla temporū distinguitur: spaciū vnicuiq̄
cōueniens deputatur. Legimus de sancto Beda venera-
bili monacho. q̄ licet multa volumina scripserit. tamen a
diuino seruitio se raro p̄pter studiū cōsueuerit absentare:
sed interuallo horarū cōtentus: libros quos edidit. pene
innumerabiles scripsit. Nichilominus si abbas vtile iudi-
cauerit et fuerit necessariū. scriptor bonus a cōmunibus
seruitijs nōnunquā poterit supportari. Sed in hac libera
tate debite circūstantie sunt necessario pensande. Nō em̄
om̄i spiritui credendū est. Officiū monachi est tā suū q̄
aliena deplangere facinora: dñtq̄ cum timore prestolari
aduentū: orationi et cōtemplationi frequenter insistere:
mūdū fugere. in solitudine sedere. Sed quē hac nostra
etate monachū dabis michi vnū ex milibus: qui in mou-
te cōtemplationis iugiter cōmoretur? Cū ergo ad oram-
dum simus desides. ad cōtemplandū rudes. ne p̄ inania
desideriorū effluamus. nullis hūc defectū laboribus me-
lius poterimus compensare: q̄ si scribendis volumibus
ad multorū edificationē studiū impendamus. Si quis
autē est qui orationi et cōtemplationi vacantibus horis
rite et cōstanter possit insistere: ab onere scriptorū erit ex-
cusandus. Sed huius rei examinatio in abbatis. vel ali-
terius viri experti discretionē posita sit. Non em̄ cito cre-
dendū est instinctibus iuuenum. Sepe nāq̄ dum se ad
montē cōtemplationis iam puenisse existimāt: periculosis
arboribus a propinquāt. Igitur o abba vel prior. si mon-
achū adolescentē actiuis nondū moribus bene institutū.
sed adhuc suis passionibz seruientē videris. etiā si mira
dixerit. noli credere. noli pmittere: sed arreptis pedibus
eius ad terrā subiectionis projice: ut discat non alta san-
pere in supbia et elacōne cordis: sed humilibz cōsentire.
In his nō dicimus q̄ eū qui potest bene facere debeas
phibere: sed ut tales si nosti doceas ordinē pficiendū: ne
si bestia tetigerit montē. lapidibz obruta pereat. Qui autē
carnē suā crucifixit cū vicijs et cōcupiscentijs: q̄ passionē

20.

Officiū monachi

2

3

Supbia

Quis opus id
hujusmodi 23.

In scriptis ad
rū contemplatio
nem.

actiua vita

contemplatiua.

charitas.

bis suis dicitur nouit: q̄ sub obedientia cōuersari humili-
ter didicit: etiā si iuuenis sit. idoneus est ad montem dei
ascendere. **E**um autē q̄ adhuc passionibus animalibus
subiacet. q̄ adhuc infirmus et debilis est. ab mōtis accessu
pedem coherceat: et sanctis exercitijs actiue vite operam
impendat. **S**i tales itaq̄ ad scribendi officiū deputandi
sunt: ne suis libertatibus p̄niciose dimissi. in baratrum se
erroris p̄cipitent. **N**emo em̄ repente fit summus: sed cetero-
tis distinctionū gradibus. homo in altū p̄ficit. **A**b acti-
ua vita incipiendū est: ut ad cōtemplatiuā rite puenias.
In nulla autē re monachus actiue p̄fectioni plus a pro-
pinquare sufficit: q̄ si ex caritate diuinas scripturas re-
scribendo inuigilet. **N**ā vnde elemosynā dabit: q̄ nichil
habet? **S**criptor autē deuotus opa misericordie abun-
dandus implere dinoscatur: cuius labor maioris meriti
comprobat. **H**inc quidā sic cecinit. **P**redicat. atq̄ studet
scriptor. largitur. et orat. **A**ffligit. sal dat. fontēq̄. lucēq̄
futuris. **E**cclēsiā dicit. armat. custodit. honorat. **Q**uis la-
bor isto vtilior: qui tot p̄rogatiuis honoratur? **D**eniq̄ si
q̄s de hac materia melius informari desiderat: librū can-
cellarij parisiensis de laude scriptorū legat. **I**bi em̄ iam
dictas vtilitates scribendi copiose videbit expositas: et in
laudē boni scriptoris plura cōgesta sint agmata. **N**ullus
ergo labor manibus exercet: q̄ n̄o magis cōueniat. pro-
posito. q̄ officij scribendi. **H**oc antiquitus cōsiderātes mo-
nachi cū incredibili desiderio libros describebāt: scientes
hanc artē omnipotenti deo singulariter esse dilectā. **V**ult
em̄ nos deus suā voluntatē scire et facere: et mādāta sola-
licite custodire. **S**ed volūtas eius ad nostrā sciētā ne-
quaq̄ p̄tingeret: nisi hāc scriptoris industria l̄ris cōmen-
dasset. **A**ncij ergo voluntatis dei scriptores sunt: q̄ hāc
nobis p̄ l̄ras tradiderūt.

Gradus

Elmington

**Quā bonū et vtile sit mona-
chis scribere. Cap. vi.**